

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης : 101/2015
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΤΜΗΜΑ Α΄
Συνεδρίαση της 13^{ης} Μαΐου 2015

Σύνθεση :

Πρόεδρος : Ανδρέας Χαρλαύτης, Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Μέλη : Ανδρέας Ανδρουλιδάκης, Στυλιανή Χαριτάκη, Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Κωνσταντίνος Κηπουρός, Ελένη Πασαμιχάλη, Νομικοί Σύμβουλοι.

Εισηγήτρια : Εμμανουέλα Πανοπούλου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Αριθμός Ερωτήματος : Το υπ' αριθ. πρωτ. 2/60309/0026/2014/14-4-2015 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών, Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, Δ/νση Συντονισμού και Ελέγχου Εφαρμογής Δημοσιολογιστικών Διατάξεων.

Περίληψη Ερωτήματος : Ερωτάται α) εάν το επιτόκιο επιδικίας του άρθρου 2 του ν. 4055/2012 υπολογίζεται και επί των οφειλών του Δημοσίου και των ν.π.δ.δ., και σε καταφατική περίπτωση, εάν το επιτόκιο αυτό θα πρέπει να υπολογίζεται και επί οφειλών για τις οποίες οι δίκες εκκρεμούσαν κατά την 2-4-2012, ημερομηνία έναρξης ισχύος του άρθρου 2 του ν. 4055/2012 και β) εάν πρέπει στην αγωγή να περιλαμβάνεται ειδικό αίτημα για επιδίκαση τόκων επιδικίας με προσαύξηση και εάν η εκδοθησόμενη δικαστική απόφαση πρέπει να επιδικάζει ρητά τους τόκους αυτούς.

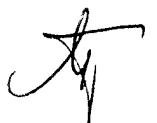
Επί του παραπάνω ερωτήματος το Α' Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους γνωμοδότησε ως ακολούθως:

I. Από το έγγραφο του ερωτήματος και τα λοιπά στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα :

1. Στην ερωτώσα υπηρεσία έχουν τεθεί ερωτήματα από Υπηρεσίες Δημοσιονομικού Ελέγχου (Υ.Δ.Ε.) σχετικά με την υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου και των ν.π.δ.δ. να υπολογίζουν και να καταβάλλουν τόκο επιδικίας προσαυξημένο κατά δύο(2) ή τρεις(3) ποσοστιαίες μονάδες του τόκου υπερημερίας, όπως ο τελευταίος ορίζεται εκάστοτε από το νόμο, σύμφωνα με το άρθρο 346 του Α.Κ., όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν.4055/2012 και ισχύει από 2-4-2012, στα ποσά των χρηματικών οφειλών που υποχρεώνονται να καταβάλλουν με βάση δικαστικές αποφάσεις.

Συγκεκριμένα στην υπηρεσία περιήλθε ερώτημα της ΥΔΕ στο νομό Καβάλας για το εάν θα πρέπει να υπολογίσει αυξημένο τόκο επιδικίας στο ποσό που η Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας υποχρεώθηκε να καταβάλει στην Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Καβάλας με βάση αμετάκλητη απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Κομοτηνής επί αγωγής αδικαιολογήτου πλουτισμού του ως άνω ν.π.δ.δ. κατά του Ελληνικού Δημοσίου και της ανωτέρω Περιφερειακής Ενότητας .

2. Όπως εκτίθεται στο εν λόγω έγγραφο η υπηρεσία προβληματίζεται σχετικά με την εφαρμογή ή μη των διατάξεων του άρθρου 346 του Α.Κ., όπως ισχύει μετά την ως άνω αντικατάστασή του, στις περιπτώσεις οφειλών του Δημοσίου και των ν.π.δ.δ., έχοντας κατ' αρχήν την άποψη ότι το επιτόκιο επιδικίας δεν θα πρέπει να εφαρμοστεί στις περιπτώσεις αυτές, συμμεριζόμενη κατά τούτο τους προβληματισμούς που διατυπώνονται σχετικά στην Έκθεση της Β' Διεύθυνσης Επιστημονικών Μελετών της Βουλής των Ελλήνων επί του νομοσχεδίου «Για τη δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής» και θεωρώντας ότι η αρχή της δικονομικής ισότητας των διαδίκων κάμπτεται για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Ειδικότερα στην έκθεση αυτή(επί του άρθρου 2) διατυπώνεται ο προβληματισμός αναφορικά με το εάν η νέα κατηγορία τόκου καταλαμβάνει και τις οφειλές του Δημοσίου και των ν.π.δ.δ., δεδομένου, αφενός ότι θεσπίζεται για πρώτη φορά, αφετέρου ότι δεν συναρτάται πλέον προς το ζήτημα της φερεγγυότητας του οφειλέτη, δεδομένου ότι η αξιοπιστία του Δημοσίου έχει

αναχθεί νομολογιακώς σε δικαιολογητική βάση της μη υπαγωγής των οφειλών του στα μέχρι σήμερα ισχύοντα για τους τρίτους επιτόκια(ΣΤΕ 1620/2011, ΔΕΕ 2011,σελ.1301 επ.).

Κατόπιν των ανωτέρω υποβλήθηκε το ως άνω ερώτημα.

ΙΙ. ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. Στο άρθρο 346 του Αστικού Κώδικα, όπως αντικαταστάθηκε από 2-4-2012, δυνάμει των άρθρων 2 και 113 του ν.4055/2012 «Για τη δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής» (Α' 51), ορίζονται τα εξής:

«Ο οφειλέτης χρηματικής οφειλής, και εάν δεν είναι υπερήμερος, οφείλει νόμιμους τόκους αφότου επιδόθηκε η αγωγή ή η διαταγή πληρωμής για το ληξιπρόθεσμο χρέος (τόκος επιδικίας). Το ποσοστό του τόκου επιδικίας είναι δύο (2) εκατοστιαίες μονάδες ανώτερο του τόκου υπερημερίας, όπως ο τελευταίος ορίζεται εκάστοτε από το νόμο ή με δικαιοπραξία. Η προσαύξηση αυτή δεν ισχύει, εάν πριν από τη συζήτηση της αγωγής ο οφειλέτης αναγνωρίσει εγγράφως την οφειλή ή συμβιβαστεί εξωδίκως, ή εάν δεν ασκήσει ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής αντιστοίχως. Με αίτημα του εναγομένου το δικαστήριο δύναται κατ' εξαίρεση, εκτιμώντας τις περιστάσεις, να επιδικάσει την απαίτηση με το νόμιμο ή συμβατικό τόκο υπερημερίας. Η εξαίρεση ισχύει ιδίως για τις κατ' εύλογη κρίση του δικαστηρίου επιδικαζόμενες χρηματικές απαιτήσεις. Από τη δημοσίευση της οριστικής απόφασης που επιδικάζει εντόκως χρηματική οφειλή ή απορρίπτει ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής το ποσοστό του τόκου επιδικίας είναι τρεις (3) εκατοστιαίες μονάδες ανώτερο του τόκου υπερημερίας. Η προσαύξηση αυτή δεν ισχύει εάν δεν ασκηθεί ένδικο μέσο κατά της οριστικής απόφασης».

2. Στο άρθρο 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου (κ.δ. της 26.6/10.7.1944, Α'139), που διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 109 του ΕισΝΑΚ, ορίζεται ότι: *«Ο νόμιμος και ο της υπερημερίας τόκος πάσης του Δημοσίου οφειλής, ορίζεται εις 6% ετησίως, πλην εάν άλλως ωρίσθη δια συμβάσεως ή ειδικού νόμου. Ο ειρημένος τόκος άρχεται από της επιδόσεως της αγωγής»*, ενώ στο άρθρο 7 παρ.2 του ν.δ.496/1974 «Περί Λογιστικού των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου» (Α'204) ορίζεται ότι *«Ο νόμιμος και ο της υπερημερίας τόκος πάσης του νομικού προσώπου οφειλής, ορίζεται εις 6% ετησίως, πλην εάν άλλως ορίζεται δια συμβάσεως ή ειδικού νόμου, άρχεται δε από της επιδόσεως της αγωγής»*.

3. Στο άρθρο 3 του ν.δ. 31/1968 "περί προστασίας της περιουσίας των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και ρυθμίσεως ετέρων τινών θεμάτων"(Α' 281) ορίζεται ότι: «Οι υπό των αστικών εν γένει νόμων και των ουσιαστικών διατάξεων επί δικών του δημοσίου αναγνωριζόμενες στο Δημόσιο προνομίες ή θεσπισμένες ειδικές προστατευτικές διατάξεις εφαρμόζονται αναλόγως και επί των Ο.Τ.Α., εφόσον οι τυχόν υφιστάμενες αντίστοιχες για τους οργανισμούς αυτούς προνομίες εν γένει δεν είναι ευρύτερες ή ευνοϊκότερες από εκείνες που ισχύουν για το Δημόσιο».

Στο άρθρο 276 του ν.3463/2006 «Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων» (Α' 114) ότι:«1. Οι Δήμοι και οι Κοινότητες, τα δημοτικά και κοινοτικά ιδρύματα και τα λοιπά δημοτικά και κοινοτικά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου,... απαλλάσσονται εν γένει από κάθε δημόσιο, άμεσο ή έμμεσο, δημοτικό, κοινοτικό ή λιμενικό φόρο..., Επίσης έχουν όλες ανεξαιρέτως τις ατέλειες και τα δικαστικά, διοικητικά και δικονομικά προνόμια που παρέχονται στο Δημόσιο.....2...3.Ο νόμιμος τόκος και ο τόκος υπερημερίας κάθε οφειλής των Ο.Τ.Α. ανέρχεται στο ποσοστό που ορίζεται για τις αντίστοιχες οφειλές του Δημοσίου».

Στο άρθρο 99 του π.δ. 30/1996 «Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης» ορίζεται ότι: « 1. Οι Ν.Α..... έχουν.. και όλες ανεξαιρέτως τις ατέλειες και τα δικαστικά, διοικητικά προνόμια που παρέχονται στο Δημόσιο..... 2. Τα προνόμια και οι ειδικές προστατευτικές διατάξεις που θεσπίζονται για το Δημόσιο από τους αστικούς εν γένει νόμους και τις ουσιαστικές διατάξεις του Κώδικα Νόμων Δικών Δημοσίου εφαρμόζονται αναλόγως και για τις Ν.Α., εφόσον δεν προβλέπεται γι' αυτές από άλλες διατάξεις αντίστοιχη ευρύτερη ή ευνοϊκότερη ρύθμιση.»

Τέλος στο ν.3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης» (Α' 87) ορίζεται στο άρθρο 1 ότι:

«1. Οι δήμοι είναι αυτοδιοικούμενα κατά τόπο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και αποτελούν τον πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης», στο άρθρο 3 ότι:«1. Οι περιφέρειες είναι αυτοδιοικούμενα κατά τόπο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και αποτελούν το δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης» και

στο άρθρο 283 ότι «1...2. Από την έναρξη λειτουργίας των περιφερειών καταργούνται οι ενιαίες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, οι νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και τα νομαρχιακά διαμερίσματα. Οι περιφέρειες υπεισέρχονται, αυτοδικαίως, μετά την έναρξη ασκήσεως των αρμοδιοτήτων τους, σε όλα τα δικαιώματα, περιλαμβανομένων και των εμπραγμάτων, καθώς και στις υποχρεώσεις, των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων...»

III. Από τις παραπάνω διατάξεις προκύπτουν τα ακόλουθα:

1. Με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν.4055/2012, που αφορά στη δίκαιη δίκη και στην εύλογη διάρκεια αυτής, αντικαταστάθηκε το άρθρο 346 του Αστικού Κώδικα σχετικά με την έναρξη τόκων με επίδοση αγωγής. Με τη νέα ρύθμιση προβλέπεται, αφενός, η προσαύξηση, υπό τους τιθέμενους στη διάταξη αυτή όρους, του ποσοστού του νόμιμου τόκου κατά δύο αρχικά, και κατά τρεις στη συνέχεια, εκατοστιαίες μονάδες έναντι εκείνου της υπερημερίας, και αφετέρου, μέσω ειδικής αναφοράς, η αντίστοιχη εφαρμογή της σε έκδοση διαταγής πληρωμής. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση επί του ως άνω άρθρου, «Με την προτεινόμενη ρύθμιση που διαφοροποιεί προς τα πάνω το επιτόκιο επιδικίας (σε σχέση με το γενικώς ισχύον για τους ιδιώτες επιτόκιο υπερημερίας), ενθαρρύνεται και επιβραβεύεται άμεσα η έγγραφη αναγνώριση της οφειλής και ο συμβιβασμός του οφειλέτη χρηματικής απαίτησης με τον δανειστή. Μέχρι σήμερα ο οφειλέτης χρηματικής απαίτησης δεν είχε κάποιο ισχυρό κίνητρο για να μην αντιδικήσει με τον δανειστή, πέραν του τόκου υπερημερίας, τον οποίο όφειλε ούτως ή άλλως. Ο οφειλέτης που εμμένει να αντιδικεί αφού ηττήθηκε πρωτοδίκως διακινδυνεύει περαιτέρω αύξηση του επιτοκίου επιδικίας. Και εδώ ενθαρρύνεται και επιβραβεύεται άμεσα ο ηττηθείς διάδικος που αποδέχεται την οριστική απόφαση και τερματίζει την αντιδικία»

Επομένως, η ως άνω ρύθμιση κατατάσσεται στις διατάξεις του νόμου που στοχεύουν στην επιτάχυνση της πολιτικής δίκης και την αποσυμφόρηση των δικαστηρίων από υποθέσεις με βέβαιη έκβαση, μέσω της παροχής κινήτρων στα μέρη της διαφοράς προς αποφυγή παρελκυστικής άσκησης ένδικων βοηθημάτων και μέσων.

2. Ως προς τις προϋποθέσεις εφαρμογής της νέας διάταξης του άρθρου 346 Α.Κ., για τον τόκο επιδικίας είναι οι ίδιες που τάσσονταν και στην προηγούμενη

αυτής, δηλαδή επίδοση αγωγής για ληξιπρόθεσμη χρηματική οφειλή, ανεξάρτητα από την αιτία παραγωγής της και ανεξάρτητα από ύπαρξη υπερημερίας και μη παραίτηση του δανειστή από αυτή. Επίσης, δεν απαιτείται να γίνεται κανένας ιδιαίτερος προσδιορισμός, όσον αφορά στο ύψος του επιτοκίου, στην εκδιδόμενη απόφαση πρώτου ή δεύτερου βαθμού, αφού το επιτόκιο εξακολουθεί να είναι ορισμένο από το νόμο και απλώς διαφοροποιείται κατά το ποσοστό του σε σχέση με τον τόκο υπερημερίας.

Όσον αφορά στο χρόνο έναρξης ισχύος της νέας ρύθμισης, με το άρθρο 113 του ν. 4055/2012 η ισχύς του νόμου αρχίζει από 2-4-2012, εντούτοις θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι, αν πρόκειται για εκκρεμή αγωγή αυτή θα πρέπει, προκειμένου να ισχύσει η κατά 2% προσαύξηση του επιτοκίου, να μην έχει συζητηθεί έως τότε, αφού αλλιώς δεν θα μπορούσαν να ισχύσουν οι τασσόμενες σ' αυτή υπέρ του οφειλέτη εξαιρέσεις για μη εφαρμογή της προσαύξησης. Το αντίθετο θα πρέπει να γίνει δεκτό για τις έως τότε εκδοθείσες αποφάσεις πρώτου βαθμού, δηλ. εφαρμογή της διάταξης, με επιβολή της κατά 3% προσαύξησης, από τη θέση σε εφαρμογή του ως άνω νόμου (πρβλ. Π. Μάζη, Το νέο δίκαιο για τον τόκο επιδικίας, ΝοΒ 2013,869).

3. Οι οφειλές του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου που εξομοιώνονται με αυτό, διέπονται από ειδικές διατάξεις και συγκεκριμένα από το άρθρο 21 του κ.δ. της 26.6/10.7.1944 και από το άρθρο 7 παρ.2 του ν.δ.496/1974 αντίστοιχα, που αποτελούν διατάξεις ουσιαστικού και όχι δικονομικού δικαίου και έχουν κριθεί ως σύμφωνες με το άρθρο 4 παρ.1 του Συντάγματος και ως συμβατές με το άρθρο 6 παρ.1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της, που κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974(βλ. την απόφαση 25/2012 του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου, ΟΛΣΤΕ 2114 και 2115/2014, ΣΤΕ 3705/2014, 1620/2011, ΑΠ 332/2012, ΝοΒ 2012,1790, ΑΠ 1127,1128/2010, ΟΛΑΠ 22/2008, Δ 2008,985, ΑΠ 588/2007 Δ2008, 117, ΟΛΑΠ 3/2006 ΕΕΝ 2007,247, αντίθετη η απόφαση ΕΔΔΑ στην υπόθεση Μειδάνης κατά Ελλάδος της 22-5-2008 ως προς το ζήτημα της συμφωνίας με το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ της διαφοροποίησης του τόκου υπερημερίας, που εφαρμόζεται στις οφειλές των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και εκείνου που αφορά τις οφειλές των ιδιωτών).

4. Σύμφωνα με όσα έχουν ήδη κριθεί με την υπ' αριθ. 25/2012 απόφαση του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου, η θέσπιση, με τη διάταξη του άρθρου 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου επιτοκίου 6% για τις οφειλές του Δημοσίου και η, ως εκ τούτου, διαφοροποίηση αυτού σε σχέση με το υψηλότερο επιτόκιο που εφαρμόζεται στις οφειλές των ιδιωτών, αποβλέπουν στον περιορισμό των οφειλών του Δημοσίου από τόκους και στην αποτροπή αυξήσεως του κρατικού χρέους, δικαιολογούνται δε ενόψει των συνθηκών που ίσχυσαν καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος της διατάξεως αυτής (από το έτος 1877 μέχρι σήμερα) και εξακολουθούν να ισχύουν. Συνεπώς, με την ως άνω ρύθμιση, με την οποία δεν προκαλείται παραβίαση της συνταγματικής αρχής της ισότητας, σύμφωνα με τα κριθέντα από το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, δεν παραβιάζεται ούτε το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Τούτο δε, διότι, όπως προαναφέρθηκε, η ρύθμιση αυτή αποβλέπει, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες, στην εξυπηρέτηση σκοπού επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος, που συνίσταται στην προστασία της δημοσιονομικής ισορροπίας και της περιουσίας του Κράτους, η ζημία δε που υφίστανται οι ιδιώτες από την καταβολή των οφειλών του Δημοσίου με επιτόκιο 6%, αντί του γενικώς ισχύοντος μεγαλύτερου επιτοκίου, δεν είναι τέτοιας εκτάσεως, ώστε να θίγει τον πυρήνα της αξιώσεως.

5. Περαιτέρω, το δημόσιο χρέος περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το ύψος των ληξιπροθέσμων οφειλών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, στους οποίους περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η Κεντρική Κυβέρνηση δηλ. η Κεντρική Διοίκηση και τα ΝΠΔΔ, αλλά και οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β' βαθμού. Ειδικότερα, κατά το άρθρο 1 του 479/2009 Κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου της 25.5.2009 «για την εφαρμογή του πρωτοκόλλου σχετικά με τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος το οποίο προσαρτάται στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας» (L 145), ο όρος «δημόσιο» καλύπτει τον ευρύτερο «δημόσιο τομέα» (S.13), που υποδιαιρείται στους υποτομείς «κεντρική διοίκηση» (S.1311), «τοπική αυτοδιοίκηση» (S.1313) (παρ. 2), ενώ το «δημόσιο χρέος» αποτελείται από την ονομαστική αξία όλων των ακαθάριστων τρεχουσών υποχρεώσεων του «δημόσιου τομέα» (S.13) στο τέλος του έτους, με εξαίρεση τις υποχρεώσεις των οποίων τα αντίστοιχα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού βρίσκονται στην κατοχή του «δημόσιου τομέα» (S.13) (παρ. 5). Όμοιες ρυθμίσεις περιείχε, από το έτος 1993, ο 3605/93 Κανονισμός (ΕΚ) του

Συμβουλίου της 22.11.1993 (L 332). Όσον αφορά το εθνικό δίκαιο, για το σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης ισχύουν οι ίδιες δημοσιονομικές αρχές, όπως προκύπτει από το ν. 3871/2010 «Δημοσιονομική Διαχείριση και Ευθύνη» (Α' 141), και το ν. 4270/2014 «Γενικές αρχές για τη διαχείριση των οικονομικών του Δημοσίου, δημόσιο λογιστικό κ.α. διατάξεις»(Α'143), ο οποίος αντικατέστησε το ν. 2362/1995 για το Δημόσιο Λογιστικό, πλην άλλων, σε θέματα δημοσιονομικής στρατηγικής, δημοσίου χρέους, προϋπολογισμού, ισολογισμού, απολογισμού και ελέγχου των δαπανών του Κράτους.

Συγκεκριμένα, με το άρθρο 1 του ν.4270/2014 ορίζεται ότι σκοπός του νόμου αυτού είναι η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ του Συμβουλίου της 8ης Νοεμβρίου 2011 σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών -μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 306/41), καθώς και η συστηματική ένταξη σε ενιαίο κείμενο και, κατά περίπτωση, η επικαιροποίηση των ισχυουσών αρχών δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας και των διατάξεων του δημόσιου λογιστικού.

Εξάλλου, στο άρθρο 14 του ως άνω νόμου ορίζεται ο δημόσιος τομέας, ο οποίος περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη Γενική Κυβέρνηση, η Γενική Κυβέρνηση, η οποία περιλαμβάνει την Κεντρική Κυβέρνηση (Κεντρική Διοίκηση και ΝΠΔΔ), τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β' βαθμού (Δήμους και Περιφέρειες) και τους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης. Με το άρθρο 20 του ως άνω νόμου ορίζεται ότι στο πλαίσιο εφαρμογής αυτού, ο Υπουργός Οικονομικών είναι αρμόδιος για την άσκηση της γενικής διαχείρισης των οικονομικών της Κεντρικής Διοίκησης, για το γενικό συντονισμό και για την εποπτεία των οικονομικών των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης.

6. Σύμφωνα με τα ανωτέρω οι φορείς Γενικής Κυβέρνησης, στους οποίους ανήκουν και οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού, δηλ. οι Δήμοι και οι Περιφέρειες, συνιστούν ενιαίο σύνολο για τον υπολογισμό της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος και ήδη αντιμετωπίζονται με κοινούς κανόνες από το ν. 4270/2014 περί Δημοσίου Λογιστικού, συνεπώς, η διατήρηση για τα εν λόγω νομικά πρόσωπα, επιτοκίου μικρότερου από εκείνο που ισχύει για τις οφειλές των ιδιωτών δικαιολογείται από λόγους επιτακτικού δημόσιου συμφέροντος και, ειδικότερα, είναι αναγκαία προς αποφυγή περαιτέρω

διατάραξης της δημοσιονομικής ισορροπίας της χώρας, δεδομένου ότι η επιβάρυνση του προϋπολογισμού των εν λόγω νομικών προσώπων με μεγαλύτερο επιτόκιο θα έχει ως συνέπεια την αύξηση του ύψους του δημόσιου χρέους. Υπό τις ανωτέρω συνθήκες, η ρύθμιση που εισάγει το άρθρο 7 παρ. 2 του ν.δ. 496/1974 συνιστά επιτρεπτή υπέρ των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, προνομιακή μεταχείριση, που επίσης αποβλέπει στην ορθή άσκηση της δημόσιας εξουσίας μέσω της διαφύλαξης της δημοσιονομικής ισορροπίας και της περιουσίας του Κράτους υπό ευρεία έννοια και, ειδικότερα, των ως άνω οργανισμών ως εκ τούτου, και η ρύθμιση αυτή έχει ειδικό χαρακτήρα και είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα και τις υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις της ΕΣΔΑ (βλ. σχετικά ΟΛΣΤΕ 2115/2014, ΣΤΕ 3705/2014, 2407/2013, 1087/2010, ΑΠ 983/2011).

7. Στη συγκεκριμένη περίπτωση που μνημονεύεται στο έγγραφο της υπηρεσίας, με την υπ' αριθ. 93/2011 ήδη αμετάκλητη απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Κομοτηνής που εκδόθηκε επί διαφοράς μεταξύ της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Καβάλας κατά του Ελληνικού Δημοσίου και της Περιφερειακής Ενότητας Καβάλας, που υπάγεται στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (ΟΤΑ Β' βαθμού), υποχρεώθηκε το Ελληνικό Δημόσιο και η ως άνω Περιφερειακή Ενότητα να καταβάλουν το καθένα ν.π. εις ολόκληρον, στην ενάγουσα ένωση το ποσό των 80.861,67 ευρώ, εντόκως, με βάση το γενικώς ισχύον για τους ιδιώτες νόμιμο επιτόκιο, από 5-3 και 3-3-2004, αντιστοίχως και έως την εξόφλησή του. Κατά της εν λόγω αποφάσεως ασκήθηκε από την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία απορρίφθηκε ως απαράδεκτη με την 920/2013 απόφαση του ΣΤΕ σε Συμβούλιο. Η δικαιούχος στη σχετική αίτησή της κατά τον υπολογισμό των τόκων που επιδικάστηκαν με την ως άνω δικαστική απόφαση, δεν υπολόγισε μόνο το γενικώς ισχύον για τους ιδιώτες νόμιμο επιτόκιο, αλλά και το επιτόκιο «επιδικίας» του άρθρου 346 του ΑΚ, όπως ισχύει από 2-4-2012, δηλ. μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 2 του ν.4055/2012.

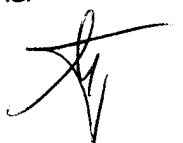
8. Όπως προαναφέρθηκε, η νέα αυτή ρύθμιση δεν εισάγει ένα νέο είδος τόκου, αλλά, μέσω της αντικατάστασης της πάγιας διάταξης του άρθρου 346 του

ΑΚ, προβλέπει, αφενός, την προσαύξηση, υπό τους τιθέμενους στη διάταξη αυτή όρους, του ποσοστού του νόμιμου τόκου κατά δύο αρχικά, και κατά τρεις στη συνέχεια, εκατοστιαίες μονάδες έναντι εκείνου της υπερημερίας, και αφετέρου, μέσω ειδικής αναφοράς, την αντίστοιχη εφαρμογή της σε έκδοση διαταγής πληρωμής. Έτσι η ρύθμιση αυτή εντάσσεται στις διατάξεις για την επιτάχυνση της πολιτικής δίκης με τη δημιουργία αντικινήτρων για την άσκηση ένδικων βοηθημάτων και μέσων και τη διαιώνιση της αντιδικίας.

Περαιτέρω, όπως επισημαίνει η Επιστημονική Επιτροπή της Βουλής, η θεσπιζόμενη για πρώτη φορά επιβάρυνση του νόμιμου τόκου (τόκου επιδικίας) δεν συναρτάται πλέον με το ζήτημα της φερεγγυότητας του οφειλέτη, όπως τούτο γίνεται διαχρονικά δεκτό για την εν γένει λειτουργία του τόκου (βλ. σχετικά τη σκέψη 6 της ΣΤΕ 1620/2011), με συνέπεια η διαφοροποίηση του τόκου, νόμιμου ή υπερημερίας, που αφορά τις οφειλές του Δημοσίου και του αντίστοιχου γενικώς ισχύοντος τόκου που εφαρμόζεται στις οφειλές των ιδιωτών, να είναι κατ' αρχήν δικαιολογημένη, ενόψει της αυξημένης αξιοπιστίας του Δημοσίου ως οφειλέτη σε σχέση με τους ιδιώτες, αλλά και της εύλογης σχέσης των επιτοκίων (6% αφενός και 8,75 έως 12,25 αφετέρου από το 2001 μέχρι το 2011 και ήδη σήμερα 7,3, βλ. σχετικά τη σκέψη 6 της ΣΤΕ 1620/2011).

Ο βασικότερος, όμως, λόγος που καθιστά ανεφάρμοστη τη νέα ρύθμιση του τόκου επιδικίας στις οφειλές του Δημοσίου και των ν.π.δ.δ. είναι το γεγονός ότι οι διατάξεις που ρυθμίζουν την οφειλή νόμιμων τόκων από τα ως άνω νομικά πρόσωπα είναι ειδικές και εξαιρετικές, το δε επιτόκιο είναι επίσης ειδικό, η δε διαφοροποίησή του από το γενικώς ισχύον για τους ιδιώτες νόμιμο επιτόκιο δικαιολογείται από αποχρώντες λόγους δημόσιου ή γενικού συμφέροντος που είναι η διασφάλιση της δημοσιονομικής ισορροπίας του Κράτους, η αποφυγή μείωσης των δημοσίων εσόδων και ο περιορισμός του κρατικού χρέους. Συνεπώς οι ανωτέρω διατάξεις του Αστικού Κώδικα δεν εφαρμόζονται ως προς την οφειλή από το Δημόσιο και τα ν.π.δ.δ. τόκων υπερημερίας και νόμιμων τόκων, αφού ως προς τις οφειλές αυτές εφαρμόζονται οι ειδικές διατάξεις του άρθρου 21 του Κώδικα Νόμων Δικών Δημοσίου και του άρθρου 7 παρ.2 του ν.δ. 496/1974 αντίστοιχα.

Σε περίπτωση κατά την οποία έχει εκδοθεί τελεσίδικη ή αμετάκλητη απόφαση δικαστηρίου με την οποία υποχρεώνεται το Δημόσιο ή ν.π.δ.δ. να καταβάλει

χρηματική οφειλή εντόκως, με βάση το γενικώς ισχύον για τους ιδιώτες νόμιμο επιτόκιο, θα πρέπει να καταβάλλονται οι επιδικαζόμενοι τόκοι χωρίς οποιαδήποτε προσαύξηση, αφού οι διατάξεις του άρθρου 346 Α.Κ. δεν εφαρμόζονται στις οφειλές των ως άνω νομικών προσώπων.

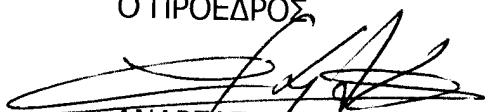
IV. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, το Α' Τμήμα του Ν.Σ.Κ. γνωμοδοτεί ομόφωνα ότι, οι διατάξεις του άρθρου 346 του Α.Κ., όπως ισχύει, δεν εφαρμόζονται επί οφειλών του Δημοσίου και των ν.π.δ.δ., επί των οποίων έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 21 του ΚΝΔΔ και του άρθρου 7 παρ.2 του ν.δ. 496/1974 που θεσπίζουν ειδικές ρυθμίσεις για τα νομικά πρόσωπα και αποβλέπουν στην ορθή άσκηση της δημόσιας εξουσίας και στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων των εν λόγω νομικών προσώπων έναντι των πολιτών. Ενόψει των ανωτέρω παρέλκει η απάντηση στα λοιπά ερωτήματα.

Σε περίπτωση, πάντως, που με τελεσίδικη ή αμετάκλητη δικαστική απόφαση υποχρεώνεται το Δημόσιο ή ν.π.δ.δ. να καταβάλει χρηματική οφειλή εντόκως, με βάση το γενικώς ισχύον για τους ιδιώτες νόμιμο επιτόκιο, θα πρέπει να καταβάλλονται οι επιδικαζόμενοι τόκοι χωρίς οποιαδήποτε προσαύξηση, αφού οι διατάξεις του άρθρου 346 Α.Κ. δεν εφαρμόζονται στις οφειλές των ως άνω νομικών προσώπων.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 19-5-2015

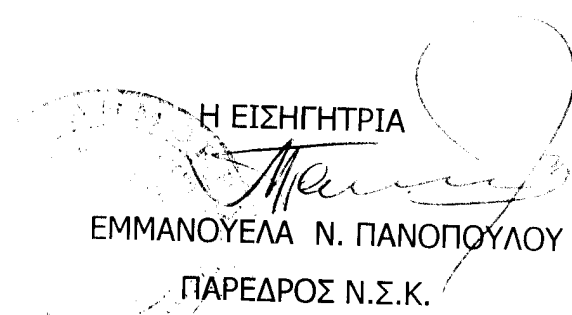
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΑΡΛΑΥΤΗΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Ν.Σ.Κ.

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ

ΕΜΜΑΝΟΥΕΛΑ Ν. ΠΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΡΕΔΡΟΣ Ν.Σ.Κ.

